

בס"ד. שיחת ש"פ טהרה, ה' ניסן, ה'תשי"ז.

בלתי מוגה

א. נתבאר בארוכה מארז"לי "כל הנהנה מסעודת חתן? ..
 (ו)משמחו .. זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות", כנגד ה"חמשה קולות", "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים גו"י³, ש"חמשה קולות" הם ד' הבחינות שבאדם (נרנ"ח) ובסדר ההשתלשלות (אבי"ע, דצח"מ), ובחי' החמישית שלמעלה מכל הגדרים (יחידה), ושייכותם ל"תורה", שיש בה גם בחי' החמישית, להיותה קשורה ומאוחדת עם עצמות אור א"ס ב"ה, וכמו כן ב"חתן" מתגלה כח ההולדה, כח הא"ס שמופשט ממציאות כל הגדרים — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ו ע' 107 ואילך (להלן ניתוספו כמה ענינים שלא נכללו בלקו"ש).

בס"ב, שענין ה"קול" הוא המשכת וגילוי דבר שהי' תחילה בהעלם, בדוגמת קול האדם:

ובהקדמה — שאע"פ שהמדובר הוא אודות קול שלמעלה שהו"ע רוחני, מ"מ, כיון שנקרא בתורה בשם "קול", הרי מובן שהקול שלמטה הוא משל שעל ידו יכולים להבין את הענין הרוחני למעלה הנקרא בשם "קול".

והענין בזה:

כל המשלים שבתורה אינם באופן שמוצאים איזה דמיון בין המשל להנמשל, אלא פירוש הדברים הוא, שהמשל אכן שייך וקשור להנמשל, ובפנימיות יותר — שהמשל נשתלשל ונלקח מהנמשל⁴.

ולדוגמא: ב"משל למלך" — אין הכוונה שמוצאים סתם איזה-שהוא דמיון בין ענין המלוכה למעלה של מלך מלכי המלכים לענין המלוכה למטה של מלך בשר ודם, להבדיל אלף אלפי הבדלות עד אין

אבי החתן, הרה"ח דוב יהודא, אל כ"ק אדמו"ר שליט"א וביקשו להתוועד, באמרו (במענה לשאלת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "הרי אין זה שבת מברכים"), שבימי חודש ניסן נותנים ה"נשיאים"... (המור"ק).

(3) ירמ' לג, יא.

(4) ראה גם תר"מ ח"י"ב ע' 173. וש"נ.

(1) ברכות ו, ב.

(2) ביום הש"ק זה הי' "שבע ברכות" של החתן הת' דוד שוחט*, ולאחר התפלה פנה

(* ראה גם מכתב ראש חודש ניסן שנה זו

(אג"ק חט"ו ריש ע' ב).

קץ, אלא הפירוש הוא, שענין המלוכה למטה נמשך ונשתלשל מענין המלוכה למעלה, ולכן הרי זה משל מכוון על ענין המלוכה למעלה.

אלא שזהו כמו כל ענין שבא באופן של השתלשלות — שע"י ה"השתלשלות" בא הענין בכמה לבושים המעלימים ומסתירים, ובהגשמה כו'. וכמו בענין המלוכה, שכאשר מענין המלוכה למעלה משתלשל ענין המלוכה למטה, הרי זה בא בריבוי הגשמה, עד שמ"מלך עליון" נעשה "מלך אביון".

וכמו כן הוא בענין ה"קול" — שהקול שלמטה נשתלשל מהקול שלמעלה, ולכן הרי זה משל מכוון שעל ידו תהי' לנו קצת השגה בענין הקול שלמעלה.

כלומר: כיון שהענינים שלמעלה הם ענינים רוחניים, וחוש הנשמה בהיותה מלוכשת בגוף אין להם מושג בהענינים הרוחניים שלמעלה — הנה בחסד הקב"ה ניתנו לנו משלים מאותם ענינים כפי שנשתלשלו למטה בגשמיות, שע"י משלים אלו — שבהם יש לנו הבנה והשגה — תהי' לנו קצת השגה בהענינים הרוחניים שלמעלה.

שם, שקול האדם מגלה שכלו או מדותיו:

וכן הוא בכל ענין שרוצה אדם לגלות לזולתו — שלכל לראש צריך להיות אצלו ידיעת הענין (שכל), ואח"כ צריך להתבונן כיצד להביא ידיעה זו אל הזולת, היינו, להכין את הענין שיהי' באופן המתאים בשביל ההשפעה אל הזולת (שזהו"ע של מדות).

אמנם, כל ענינים אלו נעשים אצלו, ובנוגע להזולת — הרי עדיין אין לו שום דבר מהם, ואינם אלא הכנה להשפעה והגילוי להזולת. ואילו הגילוי להזולת — נעשה ע"י קול הדיבור דוקא.

ואופן הגילוי ע"י קול הדיבור הוא — שעל ידו יכול לגלות להזולת כל הענינים שלו, היינו, לא רק גילוי השכל, אלא אפילו גילוי פנימיות הנפש, כמ"ש "נפשי יצאה בדברו", היינו, שע"י הדיבור מתגלה פנימיות הנפש.

וכשם שהוא אצל המדבר — כן הוא אצל השומע, היינו, שהקשר של השומע אל המדבר (שנעשה ע"י הדיבור) הוא לא רק בחיצוניות נפש השומע, אלא גם בפנימיות נפש השומע.

והיינו, שבקול הדיבור יש מדריגה נעלית כל כך שפועלת את הקשר של פנימיות נפש השומע עם פנימיות נפש המדבר.

ולאידיך גיסא, יש גם דיבור חיצוני שהוא מן השפה ולחוץ, ובודאי אין בו גילוי פנימיות הנפש, ועד כדי כך, שיש דיבור שגם גילוי השכל אין בו, כיון ש"לא בדעת ידבר".⁶

ונמצא, שכללות ענין הקול הוא גילוי אל הזולת, אלא שבקול גופא ישנם כמה מדריגות, ובמדריגה נעלית יותר של קול הדיבור מתגלית מדריגה נעלית יותר שבנפש.

בסוף ס"י, ששרש כח הדיבור הוא מדרגא נעלית בנפש שאין בה שום הגדרה, גם לא זו שמחלקת בינו ובין הזולת:

ובפרטיות יותר:

למרות ה"רוחניות" וה"פשיטות" שמצד השכל — הרי כיון שזהו"ע הקשור עם מציאות האדם, אזי אין להזולת תפיסת מקום, ולכן לא שייך שיהי' הגילוי להזולת.

ועכצ"ל, ששרש ענין הדיבור — גילוי להזולת — הוא מצד בחי' החכמה דוקא⁷, ש"היא מקור השכל וההבנה" (אמיתית ופנימית השכל), "כ"ח מ"ה שהוא מה שאינו מושג ומובן ואינו נתפס בהשגה עדיין"⁸, שענינה ביטול, כמ"ש אדמו"ר הזקן⁹ בשם מורו הרב המגיד שמדרגת החכמה היא ההרגש "שהוא לבדו הוא ואין זולתו",

ומצד מדריגה זו יכול להיות הגילוי להזולת — כי, כאשר נרגש אצלו אמיתת המציאות, שמאמתת המצאו נמצאו כל הנמצאים¹⁰, אזי הוא והזולת שוים, ובמילא, יש נתינת מקום גם להזולת שיוכל להיות הגילוי אליו.

לאחרי ס"י:

וכשם שבנפש האדם ישנם ד' בחי' דצח"מ — כמו כן ישנם ד' בחינות אלו גם בגוף האדם:

דומם — הוא העקב, כדאיתא באדר"ני¹¹ "מלאך המות באדם זה עקיבו של אדם", היינו, שהעקב הוא המקום בגוף האדם שאין בו חיות כלל.

צומח — הם השערות, שצומחים מקטנות לגדלות, כדאיתא באדר"ני¹⁰ "ברא חורשים בעולם וברא חורשים באדם זה שערות של אדם".

9 שם פל"ה בהגהה.

10 ראה רמב"ם ריש ה' יסוה"ת.

11 ספל"א.

6 איוב לד, לה.

7 ראה תניא אגה"ק ס"ה. ובכ"מ.

8 תניא פ"ח.

חי — הוא החיות שבגוף האדם, ומדבר — הוא פנימיות החיות שבגוף האדם.

והחילוק שביניהם — שבחיצוניות החיות (בחי' חי) אין הכל שוים, אלא יש חילוקי מדרגות בין אדם לחבירו, משא"כ בפנימיות החיות (בחי' מדבר) הכל שוים.

— וע"ד החילוק שבין חי ומדבר בנפש האדם, שמצד בחי' חי שבנפש האדם הרי הוא נבדל מזולתו ואינו מגלה אליו, משא"כ מצד בחי' המדבר שבנפש האדם הרי הוא והזולת שוים.

ודוגמתו בעבודת האדם — שיש ענינים שבהם יש חילוקים בין טען לגדול, ואין הכל שוים בהם, ובכללות הרי זה ענינים שע"פ טעם ודעת, והרי ענין השכל הוא בחי' חי; אבל יש ענינים שבהם הכל שוים, וכמו בהענין ד"ונקדשתי בתוך בני ישראל"¹², עשרה מישראל הקרויים "עדה"¹³ — שתשעה מישראל שכל א' מהם הוא גדול שבגדולים כמו משה רבינו, אינם חשוכים "עדה" (מנין), ואילו עשרה מבני ישראל שהם במדרגת קל שבקלים חשוכים "עדה" — שענין זה הוא מצד בחי' המדבר.

בסי"ב, בענין בחי' החמישית, בחי' יחידה:

ובהקדמה¹⁴ — שבזהר¹⁵ איתא שיש ד' דרגות: נפש רוח נשמה ונשמתא לנשמתא, אבל במדרש¹⁶ איתא: "חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה חי' יחידה". והענין בזה — שד' המדרגות נפש רוח נשמה חי' הם כנגד ד' בחי' דצח"מ שבנפש האדם, והמדריגה החמישית היא עצם הנפש שלמעלה מהתלבשות והתחלקות לענינים פרטיים, למעלה גם גם מבחי' המדבר, ונקראת בשם "יחידה", כיון שקשורה עם בחי' "יחיד". וכיארור ענינה של בחי' היחידה יוכן ע"פ הביאור בענין בחי' "יחיד":

מבואר בכ"מ¹⁷ החילוק שבין "אחד" ל"יחיד" — ש"אחד" רומז¹⁸ שז' הרקיעים והארץ (ח) וד' רוחות העולם בטלים להקב"ה אלופו של עולם (א'), והיינו, שישנה מציאות של עולם, אלא שמציאות זו בטלה

(12) אמור כב, לב. (17) ראה תו"א וראא נה, ב. אמ"ב שער הק"ש פ"ח. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח (דרמ"צ קכד, א). (14) ראה גם סה"מ תרצ"ו ע' 51. וש"נ. (15) ח"א עט, ב. (18) ראה סמ"ק הובא בב"י או"ח סס"א. (16) ב"ר פ"ד, ט. שו"ע ואדה"ז שם ס"ו. לקו"ת תזריע כג, ג.

להקב"ה, משא"כ בחי' "יחיד" היא למעלה מהעולמות לגמרי, היינו, שמצד דרגא זו הרי מלכתחילה אין סברא על מציאות.

וזהו גם שבתבית "אחד" יש ג"כ אחד המנוי, וכמו "יום אחד", שלאחריו יש גם "יום שני" ו"יום שלישי" וכו', והיינו, שבדרגא זו ישנה עדיין מציאות העולמות, אלא שמציאותם היא ההתפשטות של האל"ף, שהו"ע התפשטות האלקות שבעולם; משא"כ תבית "יחיד" פירושה ש"אין שני"¹⁹, והיינו, שבדרגא זו אין מציאות נוספת כלל.

ומזה מובן גם בנוגע לבחי' היחידה:

כיון שאדם התחתון נשתלשל מאדם העליון, לכן, כשם שלמעלה ישנו לא רק הענין ד"אחד", אלא גם הענין ד"יחיד", כמו כן יש גם באדם התחתון לא רק הביטול שמצד בחי' אחד, אלא גם הביטול שמצד בחי' יחיד.

וזהו ענין בחי' היחידה, שלמעלה מהביטול דבחי' מדבר שהוא הביטול דחכמה, כי, הביטול שמצד בחי' החכמה הוא באופן שעדיין ישנה מציאות אלא שמציאות זו בטלה (וע"ד האמור לעיל שהביטול שמצד החכמה הוא באופן שהוא והזולת שוים, כיון ששניהם נמצאו מאמתת המצאו), משא"כ הביטול שמצד בחי' היחידה הוא באופן שלמעלה מהמציאות לגמרי.

כסי"ג, שבתורה ניתנו כל החמשה בחינות, כדי שבחי' היחידה תאיר גם בד' הבחי' נרנ"ח:

ונקודת הענין — שכללות היחידות דמ"ת הוא המשכת הא"ס בנבראים, היינו, שבחי' "יחיד" יאיר למטה, כדאיתא במדרש²⁰ "משל למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך .. גזר (הקב"ה) ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם"²¹, כשבקש ליתן התורה בטל גזירה הראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים". ובהתאם לכך צריכה להיות העבודה באופן שבחי' היחידה תאיר בד' הבחינות נרנ"ח.

ועד"ז בנוגע לחתן:

כאשר חתן וכלה עומדים להתחיל סדר חדש בחיים²², להקים בית

(22) לאחרי שמוחלים לו על כל עוונותיו (ירושלמי בכורים פ"ג ה"ג. מדרש שמואל רפי"ז. הובא בפרש"י עה"ת וישלח לו, ג).

(19) קהלת ד, ח.
(20) שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.
(21) תהלים קטו, טז.

בישראל, בנין עדי עד, לדורי דורות, שהו"ע המשכת כח הא"ס בנבראים²³ — יש צורך בעבודה דהמשכת בחי' היחידה לקשרה ולחברה עם ד' הבחינות נרנ"ח.

וזהו גם הענין דשמחת חתן דוקא — דכיון ששמחה פורצת גדר²⁴, לכן נעשה על ידה גילוי בחי' היחידה (עד כמה ששייך בה ענין הגילוי), אף שמצד עצמה היא בהעלם.

ועז"נ "שמח תשמח .. כשמחך יצירך בג"ע מקדם" — "מקדם" דייקא, דקאי על המקור הראשון שהוא בחי' היחידה.

וזהו גם השייכות דחתן לתורה — כי, הפעולה דחיבור בחינת יחידה עם הבחינות נרנ"ח, והמשכת הא"ס בנבראים, היא בכח הענין דמ"ת שבו הי' החיבור דעליונים ותחתונים, כנ"ל.

ב. עפ"ז יש לבאר הטעם לכך שהזכרת ה"חמשה קולות" היא בברכה השביעית דוקא:

הברכה השביעית היא הגמור של כל הברכות, ולכן ניכרת ומודגשת בה תכלית הכוונה שבענין הנישואין — לחבר בלי גבול (בחי' היחידה) עם גבול (ד' המדריגות דנרנ"ח), שע"ז בונים בנין עדי עד ב"דור ישרים יבורך"²⁵.

ושלימות הענין תהי' לעתיד לבוא — שזהו שאומרים "מהרה גו' ישמע גו' קול ששון וקול שמחה וגו'" — כיון שלעתיד לבוא יאיר בחי' "יחיד", ואז יהי' גילוי העצמות ללא לבושים, כמ"ש²⁶ "ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך", וגילוי זה יהי' עד למטה מטה, אפילו לעיני בשר, כמ"ש²⁷ "ונגלה גו' וראו כל בשר גו'".

ג. עפ"ז יש לבאר גם הטעם שבברכה השביעית (שבה נזכרו ה"חמשה קולות") חותמים "משמח חתן עם הכלה" — דלא כבברכה השישית שבה חותמים "משמח חתן וכלה", וכפי שמבאר רבינו הזקן²⁸ שהלשון "משמח חתן וכלה" (בוא"ו) מורה שהכלה היא רק טפלה להחתן ומקבלת ממנו, משא"כ הלשון "משמח חתן עם הכלה" מורה ששניהם

26) ישע"ל, כ. וראה תניא פל"ו (מו, א).

27) שם מ, ה.

28) ראה תו"א ס"פ ויגש. לקו"ת שה"ש

מח, ב.

23) ראה לקו"ת שה"ש מ, א. ובכ"מ.

24) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג

ואילך. ועוד.

25) תהלים קיב, ב.

שויים, ויתירה מזה, ש"על ידי הכלה הוא משמח את החתן", היינו, שהכלה משפיעה שמחה בהחתן.

ויובן בהקדם הידוע²⁹ שהקב"ה וכנסת ישראל נקראים בשם "חתן" ו"כלה":

כנס"י (כלה) — מקבלת מהקב"ה (חתן), שהרי כל הענינים שבני ישראל זקוקים אליהם מקבלים הם מהקב"ה.

ויתירה מזה: אפילו עניני התומ"צ שנעשים ע"י עבודתם של ישראל — מקבלים הם מהקב"ה, שהרי הקב"ה נותן להם את הכח על קיום המצוות, כדאיתא במדרש³⁰ על הפסוק³¹ "מי הקדימני ואשלם", "מי עשה לי מזווה עד שלא נתתי לו בית כו'", היינו, שהקב"ה נתן לו בית, נתן לו ממון לקנות מזווה, ונתן לו כח שיוכל לקבוע את המזווה.

ואעפ"כ, עי"ז שבני ישראל מקיימים המצוות פועלים הם נחת רוח למעלה, כמארז"ל³² "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

כלומר: אע"פ שזה גופא שבני ישראל ממלאים את רצון העליון ע"י קיום המצוות הוא בכחו של הקב"ה, מ"מ, עי"ז שממלאים ומשלימים את רצונו ית' בפועל, פועלים הם נח"ר.

וכידוע שע"י מילוי הרצון נעשה ענין של תענוג, ותענוג זה הוא דוקא כאשר הזולת ממלא את הרצון. והיינו, שכאשר ידו או רגלו ממלאים את רצונו, אין בכך חידוש, ואין זה גורם נח"ר. ודוקא כאשר מילוי רצונו נעשה ע"י זולת, ובפרט כאשר הזולת נרגש למציאות בפני עצמו — הרי זה גורם נח"ר.

וכמו כן בנוגע לנש"י, שכאשר יורדים למטה, ומרגישים את עצמם למציאות בפני עצמם, ואעפ"כ ממלאים הם רצונו ית' — הרי זה גורם נחת רוח גדול ביותר.

וכידוע גם המשל מענין המלוכה — ש"אין מלך בלא עם"³³, "עם" דייקא, "מלשון עוממות, שהם דברים נפרדים כו"³⁴.

והיינו, שעם היות שענין זה גופא (שבהיותם מציאות בפני עצמם

(32) תו"כ ופרש"י ויקרא א, ט. ספרי ופרש"י פינחס כח, ח.

(33) נסמן בתו"מ סה"מ תשרי ע' רלד הערה 86.

(34) תניא שעהיה"א רפ"ז.

(29) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 213. חל"ד '143. ועוד.

(30) ויק"ר פכ"ז, ב.

(31) איוב מא, ג.

ממלאים הם את רצונו ית' מקבלים הם מלמעלה (כנ"ל), מ"מ, הרי זה גורם נחת רוח למעלה.

ונמצא, שאף שנש"י הם בבחי' מקבלים (כלה), הרי ע"י עבודתם הרי הם גם פועלים כביכול למעלה (בחי' משפיע), וע"ד מארוז"ל³⁵ "ומתלמידי יותר מכולן" (יותר ממה שלמד מעצמו, יותר ממה ש"למדתי מרבותי", ואפילו יותר "מחבירי").

ד. והנה, ענין זה שנש"י פועלים למעלה ע"י עבודתם — יתגלה לעתיד לבוא, והיינו, שעכשיו אין רואים בגילוי איך שנש"י הם בבחי' משפיע כביכול למעלה, אבל לעתיד לבוא, כאשר יקויים היעוד "ונגלה כבוד הוי' גו'", אזי יראו בגלוי את גודל התענוג והנח"ר שנעשה למעלה ע"י עבודת בני ישראל בקיום המצוות.

וזהו מ"ש³⁶ "ישמח הוי' במעשיו" — שלעתיד לבוא³⁷ ("ישמח" לשון עתיד) יראו את השמחה והתענוג שלמעלה, שהקב"ה שמח "במעשיו".

אמנם, כדי שיהי' הענין ד"ישמח הוי' במעשיו" (שנש"י פועלים שמחה למעלה), צריכה להיות עכשיו עבודת נש"י בבחי' מקבל, היינו, שמבטלים לגמרי את המציאות שלהם ועומדים בתכלית הביטול דמקבל, ובאופן של מסירה ונתינה לגמרי לאלקות, לקיים רצונו ית', ועי"ז יתגלה לעתיד לבוא שהביטול והקב"ע של נש"י גרם והשפיע שתהי' השמחה למעלה.

וזהו שבתור הקדמה להענין ד"ישמח הוי' במעשיו" צריך להיות הענין ד"ישמח ישראל בעושיו"³⁸ — שזוהי העבודה דישראל בבחי' מקבל, מתוך מסירה ונתינה עד שנעשה בטל לגמרי, שזהו"ע "ישמח ישראל בעושיו", ענין השמחה שפורץ גדר²³, היינו, שיוצא לגמרי מההגבלות וההגדרות שלו, ומתמסר לאלקות, ועי"ז נעשה הענין ד"ישמח הוי' במעשיו", כיון שע"י עבודתו ("ישמח ישראל בעושיו") פועל שמחה למעלה.

וזהו גם שלעתיד לבוא יהי' הענין ד"נקבה תסובב גבר"³⁹, היינו, שעכשיו כנס"י היא רק בבחי' מקבל, אבל לעתיד לבוא תהי' בבחי'

38) שם קמט, ב.

39) ירמי' לא, כא.

35) תענית ז, א. וש"נ.

36) תהלים קד, לא.

37) ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פט, א.

משפיע, שזהו"ע ד"נקבה תסובב גבר", שתהי' למעלה מהזכר, שזהו פירוש "תסובב", כמו בגשמיות שהדבר המסבב הוא גדול יותר בשטח מהדבר המוקף, וכמו כן ברוחניות, שכנס"י היא גדולה יותר כביכול, כיון שהיא בבחי' משפיע למעלה.

ה. והנה, כשם שהדברים אמורים בנוגע לכנס"י והקב"ה, שעכשיו כנס"י היא בבחי' מקבל, ולעתיד לבוא תהי' בבחי' משפיע כביכול — כמו כן גם בנוגע לחתן וכלה למטה, שבתחילה ישנו הענין ד"משמח חתן וכלה", שהחתן הוא המשפיע, אבל אח"כ ישנו הענין ד"משמח חתן עם הכלה", שהכלה משפעת להחתן.

וזהו שאומרים "משמח חתן עם הכלה" בברכה השביעית דוקא, שבה מזכירים את ה"חמשה קולות" — כי, הברכה השביעית היא גמור ותכלית כל ענין הנישואין, היינו, שישנם כבר כל ה"חמשה קולות", שענינם הוא המשכת כח הא"ס בהנבראים, שזהו התכלית כנ"ל, ולכן חותמים "משמח חתן עם הכלה", שלשון זה מורה שהכלה משפעת בהחתן, שזוהי תכלית השלימות שתתגלה לעתיד לבוא.

וענינו בהנמשל בנוגע לכנס"י והקב"ה — שבזמן הזה שהוא בבחי' אירוסין בלבד⁴⁰, חסר עדיין הקירוב הפנימי של המשפיע אל המקבל, ולכן לא ניכרת מעלת כנס"י, משא"כ לעתיד לבוא שאז יהי' בחי' נישואין³⁹, שהוא הקירוב היותר פנימי של המשפיע אל המקבל, אזי תהי' ניכרת מעלת כנס"י, שזהו הענין ד"נקבה תסובב גבר".

ו. והנה, בנוגע להקב"ה וכנס"י נתבאר לעיל (ס"ד) שהענין ד"ישמח הוי' במעשיו" (שכנס"י פועלת ומשפעת השמחה למעלה) נעשה ע"י הענין ד"ישמח ישראל בעושיו", שזוהי העבודה דכנס"י בבחי' מקבל שנעשית בזמן הזה שהוא בבחי' אירוסין.

וכמו כן הוא גם בנוגע לחתן וכלה למטה — שאע"פ שעכשיו החתן הוא המשפיע והכלה היא בבחי' מקבל, מ"מ, צריך להיות ענין של עבודה גם מצד הכלה, אלא שהעבודה היא בבחי' מקבל.

וזהו גם שמצינו שאף שבזמן הזה ישנו רק הענין ד"קול חתן" ולא "קול כלה", שזהו ש"החתן הוא אומר הרי את מקודשת לי, והכלה שותקת"²⁷, מ"מ, צ"ל ענין של עבודה גם מצד הכלה, שהרי הכלה צריכה להסכים ולהודות לאמירת החתן "הרי את מקודשת לי", שזהו ש"הכלה

(40) שמו"ר ספטי"ו. וראה לקו"ת שה"ש מח, א ואילך. ובכ"מ.

שותקת", שהשתיקה היא ההודאה וההסכמה לאמירת החתן, אלא שה"עבודה" היא בענין ההודאה וההסכמה בלבד, היינו, עבודה בבחי' מקבל⁴¹.

ועי"ז יהי' לעתיד לבוא הענין ד"קול כלה", עד כדי כך, שהכלה תשפיע בהחתן, כנ"ל.

ז. וההוראה מזה לנשי ובנות ישראל:

אע"פ ש"איש דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש"⁴², מ"מ, נדרשת גם עבודתן של נשי ובנות ישראל, שגם הן תעסוקנה בענין החינוך, אלא, שאופן העבודה שלהן צריך להיות (לא בדרך מלחמה, אלא) בדרך קירוב.

והוראה מיוחדת מזמנים אלו — בעמדנו בימים שבין פורים לפסח:

נס פורים — בא ע"י אסתר המלכה [ולכן נזכרת במגילה לפני מרדכי, כמ"ש⁴³ "ותכתוב אסתר המלכה גו' ומרדכי היהודי"], שעבדה עבודתה מתוך מסירת-נפש, שהרי היא עצמה, כיון שהיתה בבית המלך, לא הי' חסר לה דבר (כמדובר לעיל⁴⁴), אלא שמסרה נפשה בשביל בני ישראל, ועבודתה היתה בענין החינוך — שזהו שאמרה "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן"⁴⁵, היינו, לאסוף ולקבץ את כולם, והרי ענין זה נעשה (לא בדרך מלחמה, אלא) בדרך אהבה וקירוב.

ובנוגע לפסח — אמרו חז"ל⁴⁶ "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", שהן אלו שהעמידו דור ש"הם הכירוהו תחילה"⁴⁵, לפני כל בני ישראל, ואפילו לפני משה רבינו ושבת לוי כולו, והיינו, שעם היות ששבת לוי לא הי' בשעבוד מצרים⁴⁷, ואילו הילדים נולדו ונתחנכו במצב של קושי השעבוד, מ"מ, "הם הכירוהו תחילה".

וזוהי ההוראה על כל הגליות — שנקראו ע"ש מצרים⁴⁸ — שנשי ובנות ישראל צריכות לסייע בעבודת החינוך, לגדל ולחנך דור ש"יכירוהו תחילה", דור שתהי' לו הכרה באלקות, הכרת אלקות במוחש, שענין זה נעשה ע"י פנימיות התורה דוקא.

ועי"ז שנשי ובנות ישראל יעבדו עבודתן עכשיו בבחי' מקבל, אזי

(41) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 295.

(46) סוטה יא, ב.

(42) יבמות סה, ב.

(47) שמור"ר פ"ה, טז. הובא בפרש"י עה"ת

(43) אסתר ט, כט.

שמות ה, ד.

(44) שיחת פורים סל"ט (לעיל ע' 195).

(48) ב"ר פט"ז, ד.

(45) שם ד, טז.

נוכה לגאולה העתידה — כשם שגאולת מצרים היתה בזכות נשים צדקניות, כמ"ש⁴⁹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" — שאז יהי' הענין ד"נקבה תסובב גבר", בגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו.

* * *

ח. מאמר (כעין שיחה) ד"ה פדה בשלום נפשי.

* * *

ט. ישנו "ביכל" שבו נרשמו מאמרים של אדמו"ר הזקן, והם שמועות ברורות. אבל יש שם גם מאמרים בשם אחר, ומסופקני אם אדמו"ר הזקן אמר תורה זו בשם אחר, או שענין זה כותב הרושם שרשם את ה"ביכל".

וב"ביכל" הנ"ל ישנה גם התורה דלקמן⁵⁰:

"שמעתי בשם הבעש"ט ז"ל [נוכחאמור: מסופקני אם הרושם העתיק את דברי אדמו"ר הזקן שאמר "שמעתי בשם הבעש"ט", או שהרושם כותב בעצמו "שמעתי בשם הבעש"ט"] ע"פ⁵¹ מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו, פי' ימלל ישברם ויבטלם, כמו מוללין מלילות⁵², והכוונה שיבטל גבורות ה', פי' דינין. ישמיע כל תהלתו, היינו שיאמרו תהלים שכולו תהלות ד', ועי"ז יבטל וישבר הדינין⁵³ הבאין עליו".

— הפירוש ד"מי ימלל גבורות ה'" נמצא גם במק"א⁵⁴, אבל הפירוש ש"ישמיע כל תהלתו" קאי על אמירת תהלים, לעת-עתה לא מצאתיו במק"א, אלא שמספיק גם מקור זה.

וענין זה קשור גם עם התקנה דאמירת תהלים שנתפשטה בתפוצות ישראל⁵⁵ — לידע, שמלבד כל המעלות שבאמירת תהלים, יש מעלה נוספת, שאפילו אם ישנם ענינים שיש להם אחיזה בגבורות ודינים שלמעלה, אזי יכולים לבטלם ע"י אמירת תהלים.

(53) באמירת תורה זו הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א גם ענין מיתוק הדינים (וראה לקמן בפנים).
(54) ראה ביאורו"ז לאדהאמ"צ ויחי לג, ג ואילך. רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) עה"פ (ע' תיב ואילך. ע' תרמט ואילך).
(55) ראה "קובץ מכתבים אודות גודל ערך אמירת תהלים" שבסו"ס תהלים "אהל יוסף יצחק".

(49) מיכה ז, טו.
(50) נדפסה לאח"ד במאמרי אדה"ז על כתובים ח"א ס"ע צה — מביכל כתי" 239 סח, ב. ראה גם כתר שם טוב בהוספות סע"ב-ג. וש"נ.
(51) תהלים קו, ב.
(52) ראה גם מכתב ד' אייר שנה זו (אג"ק חט"ו ריש ע' קיא).
(53) ראה גם מכתב ד' אייר שנה זו (אג"ק חט"ו ריש ע' קיא).

ויתירה מזה — כהלשון בתורה הנ"ל (אם נאמר שאכן נרשמה בדיוק) שתחילה נאמר הלשון שבירה ואח"כ נאמר הלשון מיתוק⁵⁶, והרי מיתוק הדינים⁵³ הוא ענין נעלה יותר, שלא זו בלבד ששוכרים ומבטלים את מציאות הדינים, אלא יתירה מזה, שמהפכים את הדינים עצמם לטוב, והרי הפיכת הדינים לטוב היא טובה גדולה יותר.

* * *

י. יום⁵⁷ הש"ק זה, ככל שבתות השנה, קשור עם פרשה מסויימת בתורה,

— כ"ק מו"ח אדמו"ר ה' משתמט מלהזכיר את שמה של פרשת היום. בספרים שונים לא נקראת פרשה זו בשמה, אלא "פרשת טהרה". אבל כ"ק מו"ח אדמו"ר לא ה' חפץ לקרותה בשם כלל, ועל הרוב ה' כותב או אומר רק את היום בחודש, וכדומה⁵⁸. —

וכמו כן נמצאים עתה בחודש ניסן, שהוא הזמן של יציאת מצרים. וככל הענינים, הרי גם מה שקורין פרשת היום בחודש ניסן הוא בהשגחה פרטית, כיון שיש קשר בין שני הענינים.

יא. אודות יציאת מצרים אמרו רז"ל⁵⁹: בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים. והדיוק בזה — אמונה דוקא, היינו, לא השגה אלא אמונה.

מהו החידוש של אמונה, ומהי שייכותה עם יציאת מצרים שדוקא בזכותה נגאלו אבותינו ממצרים?

גם חסידי אומות העולם מודים במציאות הבורא. אבל אצלם אין זו אמונה, אלא ענין המוכרח מצד השכל. כאשר מתבוננים במציאות העולם, הנה מצד הכלל אין דבר עושה את עצמו⁶⁰, באים לידי הכרה, שישנו מי שברא את העולם ומנהיג אותו.

וכיון שבעצם לא מונח אצלם אלקות, אלא שמציאות העולם מביאה

ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
 (58) ראה גם תו"מ ח"א ע' 179. וש"נ.
 (59) יל"ש הושע רמז תקיט (בשינוי לשון). וראה גם מכילתא בשלח יד, לא. וראה שהש"ר פ"ד (עה"פ "אתי מלבנון כלה"), ב.
 (60) בארוכה בכ"ז — ראה חובת הלבבות שער היחוד פ"ה.

(56) בהנוסח הנעתק לעיל מביכל הנ"ל — לא נזכר ענין המיתוק. ולעת-עתה לא מצאנו ה"ביכל" שבה מופיעה תורה הנ"ל בנוסח זה (המו"ל).
 (57) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א ע' 239 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה

אותם לידי הודאה באלקות, הרי גם ההודאה שלהם היא רק עד כמה שהעולם מכריח זאת, כלומר, במדה זו שאלקות שייך לעולם ומצומצם בלבושי הטבע. על למעלה מהעולם והטבע — אינם מודים.

אבל האמונה של בני ישראל באה לא מצד העולם. בני ישראל קשורים בעצם עם אלקות, ובמילא מונח אצלם האלקות. כשם שאומות העולם ענינם — עולם, כך בני ישראל ענינם הוא אלקות. ובמילא אין בזה הגבלות הטבע, ומונח אצלם בפשיטות גם אלקות שלמעלה מהטבע.

וכמבואר בחסידות⁶¹ החילוק בין אמונת אומות העולם לאמונת ישראל, שאמונת ישראל היא בשם הוי', הי' הוה ויהי' כאחד⁶², למעלה מהטבע. והאמונה של אומות העולם היא בשם אלקים, בגימטריא הטבע⁶³. וכפי שאמרו פרעה והחרטומים: "לא ידעתי את הוי'", "אצבע אלקים היא"⁶⁴.

יב. להבהרת הדברים:

בכל ענין שבעולם — מחפש אינו־יהודי את הטבע שבדבר, מלבד כאשר רואה נס גלוי שאין לו שום מקום בטבע, מוכרח הוא להודות שזהו דבר אלקי. וגם אז, עד כמה שיכול — ברצונו להלביש זאת בלבושי הטבע. אבל יהודי, להבדיל, בכל דבר שרואה, מחפש מיד את האלקות שבזה.

וכשם שאינו־יהודי, אפילו בנס גלוי מחפש הוא בכל מיני השתדלות להסביר שזהו מצד הטבע — הרי ההיפך הוא אצל יהודי, שאפילו בענין שלכאורה הוא לגמרי מצד הטבע, נעמד הוא בתוקף של "עם קשה עורף"⁶⁵ וטוען: אין זה מצד הטבע אלא מצד אלקות.

וכפי שדובר⁶⁶ בפירוש דברי הירושלמי⁶⁷ "מאמין בחי העולמים וזורע": אע"פ שהכל יודעים שע"פ טבע כאשר זורעים גרעין באדמה אזי נעשית הצמיחה — הרי יהודי לא יסמוך על זה; הוא לא יטול גרעין

קפט, א. ועוד. תניא שעהיהו"א רפ"ו. ובכ"מ.

(64) שמות ה, ב. וארא ח, טו.

(65) תשא לד, ט. וראה שמו"ר ספמ"ב. נתבאר בתו"א מג"א (בהוספות) קכג, ב ואילך. ובכ"מ.

(66) ראה שיחת פורים ס"ח (לקו"ש ח"א

ע' 216. לעיל ע' 171). וש"נ.

(67) הובא בתוד"ה אמונת — שבת לא,

א.

(61) ראה סידור (עם דא"ח) ד"ה ששת ימים (הא' — רפד, ג ואילך). שער האמונה פ"ד. ד"ה וקבל היהודים תרפ"ז פ"ט (נדפס ב"התמים" ח"ז ע' מא ואילך. סה"מ תשי"א ס"ע 187 ואילך. תרפ"ז ע' קיח ואילך).

(62) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט.

תניא שעהיהו"א פ"ז.

(63) פרדס שיי"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה

פ"ו (ד"ה והמרגיל — קכא, ב). של"ה פט, א.

ויכניסנו באדמה, לקלקל דבר בידיים, בגלל שמצד חוקי הטבע צריך לצמוח; חוקי הטבע אינם אמינים אצלו דיים שבגללם יקלקל דבר בידיים. הטעם לכך שזורע, הוא, בגלל שמאמין בחי העולמים ובוטח בו שזריעתו תצמיח ותתן פירות.

יג. כשם שנס, שאין לו מקום כלל בטבע, הוא בודאי מהקב"ה שפעל שינוי הטבע, כך הם גם הענינים הטבעיים.

מי שרוצה לרמות את עצמו, אזי אפילו בנס גדול ביותר, יכול להשלות את עצמו שאין זה נס. אפילו הנס דקריעת ים סוף, אחד הנסים הגדולים, ועד שחז"ל אומרים⁶⁸ על זה הלשון "קשה" — גם בו היתה נתינת מקום לטעות, לומר שאין זה נס.

איתא במכילתא⁶⁹ שבשעת קריעת ים סוף נבקעו כל מים שבעולם (חוץ מנהר פרת, כדאיתא במאמר של כ"ק אדמו"ר מהר"ש⁷⁰). וזהו מ"ש⁷¹ "תפול עליהם אימתה ופחד", שבשעה שהאומות ראו את בקיעת המימות, שאלו וחקרו לסיבת הדבר, וכשנודע להם שזהו בשביל בני ישראל, אזי נפל עליהם אימתה ופחד.

ולאידך גיסא, בקיעת כל המים שבעולם הי' בה גם נתינת מקום שיוכלו להטעות את עצמם: אילו הי' נבקע ים סוף בלבד, היו הכל יודעים בבירור שזהו נס של הקב"ה בשביל בני ישראל. אבל כיון שנבקעו כל מים שבעולם, הי' זה נתינת מקום לטעות בשכל, שזהו מצד תהלוכות הטבע וכו', ולא נס בשביל בני ישראל, והראי', שנבקעו כל מים שבעולם. בכדי שיהי' ענין הבחירה — הרי אופן ההנהגה מלמעלה הוא, שאפילו בנס גדול ביותר, יש מקום לטעות, וכמאמר רז"ל⁷²: כתוב והרוצה לטעות יטעה.

יד. וזוהי הכוונה שבזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים:

מצרים הוא מלשון מצרים וגבולים⁷³. והם בשני אופנים: (א) מצרים דקדושה, היינו, שנורגש אלקות, אבל זה מוגבל בטעם ודעת כו' — דוגמת האמונה בשם אלקים. וזהו שרש ונתינת מקום שבירידה

71) בשלח טו, טז.

72) ב"ר פ"ח, ח.

73) ראה תו"א וארא נו, ג ואילך. יתרו

עא, ג ואילך. ובכ"מ.

68) סוטה ב, א. וש"נ.

69) הובא בפרש"י — בשלח יד, כא.

70) המשך מים רבים תרל"ו פקמ"ז (ע')

קסא).

והשתלשלות וכו' יוכל להיות (ב) מצרים דקליפה, ששוכחים ח"ו לגמרי על אלקות, ועד — בירידה למטה מטה — שיקוע במ"ט שערי טומאה⁷⁴. ובזכות האמונה, שבני ישראל לא התחשבו כלל בעניני עולם ותהלוכות הטבע — שלא רק בענינים רוחניים, אלא גם בענינים גשמיים, שבהם שווים הם לכאורה לאומות העולם, להבדיל, גם בהם היו ישראל "מצויינים שם"⁷⁵ — הרי זה הביא את הגילוי דשם הוי' שלמעלה מהטבע, ובמילא — יציאה ממצרים, ולא רק ממצרים דקליפה, אלא גם ממצרים דקדושה.

טו. וענין זה מרומז גם בפרשתנו — בענין הנגעים:

הרמב"ם כותב⁷⁶ אודות ענין הנגעים — נגעי בגדים ונגעי בתים — ש"אינו ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא הי' בישראל כדי להזהירן מלשון הרע". וכפי שמבאר באריכות סדר הדברים, שבתחילה "משתנות קירות ביתו", ואם לא הועיל, "משתנין כלי העור שבביתו", וכן הלאה. וכשם שבענין הנגעים ראו בבירור שאין זה מצד הטבע אלא ענין הבא מלמעלה, כך האמינו בני ישראל שהכל בא מלמעלה בהשגחה פרטית, וכמו בנגעים, כך יש בכל דבר כוונה מיוחדת, כמו להזהירם מן החטא וכו', ובאמת הרי גם זה הוא טוב — טוב נעלם, ועד גם טוב בגלוי, כמו שהי' בנגעים, כדאיתא במדרש⁷⁷ שע"י "ונתן את הבית"⁷⁸ מצאו מטמוניות (אוצרות) של זהב שהכנענים הטמינו.

77) ראה ויק"ר פי"ז, ו. הובא בפרש"י פרשתנו יד, לד (נתבאר בלקו"ש חכ"ז ע' 108 ואילך, חל"ב ע' 91 ואילך).
78) פרשתנו שם, מה.

74) ראה זו"ח ר"פ יתרו.
75) נוסח הגש"פ.
76) סוף הלי' טומאת צרעת. וראה לקו"ת פ' תזריע ד"ה אדם כי יהי' (כב, ב).